

LIBRIS

We know
books

Carola Benedetto Luciana Ciliento

**POVEȘTI
PENTRU FETE ȘI BĂIEȚI
CARE VOR SĂ SALVEZE
LUMEA**

Ilustrații de Roberta Maddalena Bireau

Traducere din limba italiană de Marina Loghin

LITERA
mică
București

Cuprins

Vandana Shiva • Toți suntem semințe	5
Leonardo DiCaprio • Voi salva acel paradis!	21
Dian Fossey • Gorilele sunt familia mea	35
Al Gore • Un adevăr incomod	51
Emma Watson • O magiciană a mediului	67
Tiziano Guardini • Trăiască omida!	83
Wangari Maathai • Nu poți stăvili cursul unui râu	97
Rigoberta Menchú Tum • Platoul montan este acasă	113
Pierre Rabhi • Ca un colibri	129
Jadav Payeng • <i>Kharma</i> mea, <i>bhumi</i> pentru pământ	145
Greta Thunberg • Redați-ne viitorul!	161
Sebastião Salgado • Pământul m-a salvat	177
Björk • Eu sunt un mesteacăn	193
Jun Ma • O bălăceală în Fluviul Galben	209
Yvon Chouinard • Un întreprinzător rebel	223
Bob Brown și Nicole Anderson E loc și pentru visători, și pentru canguri	239
Mulțumiri	253

Toți suntem semințe

VANDANA SHIVA

Vandana își scoate pantofii albaștri, îi aruncă peste leagănul în care s-a dat și aleargă spre Mira, sora mai mare, rugând-o s-o urmeze în grădina de zarzavat. Mira zâmbește și o lasă pe micuță s-o călăuzească. Vandana se mișcă sprintenă, sare cu ușurință printre rândurile de roșii și de pepeni. Cu picioarele goale, atinge pământul umed: știe unde s-au făcut semănături și pe unde pot să meargă cu pas sigur. Cu o mână o strânge pe a Mirei, cu cealaltă ține un săculeț de pânză roz, făcut de tata la noua lui mașină de cusut, pe care l-a umplut cu semințe de morcov.

**„Mai întâi trebuie să le mulțumim rămelor.
Ele sunt cele care mișună prin pământ
și îl aerează, hrănind morcovii.“**

Fetița își împreunează mâinile, iar glasul ei se contopește cu al Mirei în timp ce recită o mantră, o rugăciune hindusă.

Cele două surori își apropie buzele de pământ și îi cer îngăduința să sape. În India, pământul este o zeitate, e sacru, și înainte de a pași pe el sau de a-l străpunge, chiar și numai pentru a sădi o sămânță, trebuie să primești îngăduința și binecuvântarea sa.

Vandana închide ochii și își cufundă tălpile în pământul moale. Când simte pe piele căldura lui, știe că acesta e răspunsul. Apoi deschide ochii și-și afundă cu delicatețe degetele în țărână. Sapă cu grijă o gaură mică și rotundă.

– Simți ce bine miroase? o întreabă ea pe Mira, adunând o mână de pământ. Pe urmă mai face o brazdă circulară. Când se va usca pământul, brazdele vor aduna apa și în anotimpul ploios o vor face să nu mai curgă. Apoi desface săculețul roz și scoate semințele. Să plantăm nouă, fiindcă e un număr magic.

Vandana trăiește în cătunul Dehradun, la poalele Munților Himalaya, cu Mira, cu fratele ei Kudip, cu mama, cu tata și cu o bunică minunată, care gătește tot felul de bunătăți. Tata e pădurar și deseori aduce acasă pui de tigru care au nevoie de îngrijiri. De câțiva ani coase la mașină haine pentru toată familia. Îi place să coasă, dar mașina de cusut reprezintă mult mai mult. Este un instrument al libertății, după cum ne-a învățat Gandhi, supranumit „Mahatma“, adică „suflet mare“, pentru înțelepciunea sa. Fără arme, Gandhi a condus India în lupta pentru câștigarea independenței de sub dominația Imperiului Britanic. I-a îndemnat pe indieni să țeară bumbacul și să-și

producă singuri hainele. Pe urmă a mărșăluit alături de ei, cerând ca poporul său să aibă dreptul de a extrage sarea din mare pentru a nu mai fi nevoit să o cumpere de la englezii colonizatori.

– De fiecare dată când ne îmbrăcăm cu o haină țesută de un indian, familia lui își poate cumpăra cele necesare traiului și toți sunt fericiți, repetă adesea Babaji, care, în limba hindu, înseamnă „tată“.

Iar această fericire care tot crește, ca *laddu* – mormanele de biluțe dulci pe care le prepară bunica din făină și unt topit –, i se pare Vandanei cel mai prețios lucru din lume.

Mama e țărancă și are grijă de vaci. Vandana e fermecată. Adoră toate animalele, dar pentru ea vacile sunt speciale. Albe, cu ochi mari, conturați cu negru, ca și cum ar fi fardate cu pudră de kajal¹, vacile par niște doamne elegante și înstărite. Și, în timp ce le închid în staul, Vandana, care vrea să știe cauzele tuturor lucrurilor, întreabă:

– De ce sunt vacile sacre?

– Pentru că animalul pe care îl folosește puternicul zeu Shiva ca să străbată lumea este un taur și pentru că, de la vaci, primim tot ce ne trebuie ca să trăim, răspunde mama.

– Și ce ne trebuie ca să trăim?

– Laptele, îi luăm caimacul și facem *ghee*, untul care îți place ție atât de mult. Pe urmă ne trebuie balega lor uscată,

¹ Pigment de origine minerală obținut din antimonit, sub forma unei pudre de culoare foarte închisă, fiind întrebuințat ca preparat cosmetic, pentru machiaj, încă din perioada Antichității. (n.r.)

rotundă ca o monedă uriașă, ca să aprindem focul la care gătim și cu care ne încălzim. Cu bălegarul fertilizăm câmpurile ca să răsară ceapă, orez și linte.

Vandana ascultă cu atenție. Știe că

toate lucrurile sunt legate între ele,

după cum repetă mereu bunica. În acea seară, înainte de culcare, se gândește la toate lucrurile pe care le-a învățat.

– Dormi, Vandana, șoptește bunica, trecând pe la ea să-i spună noapte bună.

– Nu mi-e somn, Naniji, care înseamnă „bunică dragă și atât de înțeleaptă“. Îmi spui povestea cu femeile și copacii?

– Ți-am spus-o și ieri, și alaltăieri.

– Știu, dar e ca scovergile tale. Nu mă satur niciodată.

Atunci bunica, neputând să spună nu ochilor mari și negri ai Vandanei, începe să povestească.

„Cu mult timp în urmă, în nordul Indiei trăia un maharajah, un rege foarte rău și puternic.

În timpul unei veri dogoritoare, și-a dorit să se plimbe printre fântâni cu apă răcoroasă. Și, cât ai clipi, le-a poruncit slujitorilor să taie pădurea din jurul palatului și să facă o

grădină în care să se audă clipocitul apelor. Dar vestea a ajuns la Amrita Devi, o fată dintr-un sat vecin, care a alergat într-un suflet să apere copacii.

– Copacii sunt prețioși. Apără animalele și, cu rădăcinile lor, păstrează apa care irigă câmpurile, le-a spus ea slujitorilor maharajahului, care se și puseseră pe treabă.

Slujitorii au izbucnit în râs și s-au apucat să taie primul copac.

– Copacii sunt sacri. Când e secetă și n-avem hrană, noi, femeile, venim aici să culegem ierburi bune de mâncat, cu care potolim foamea familiilor noastre, a insistat Amrita.

– Acum o să vă duceți în altă parte, pentru că aici vom construi fântâni pentru maharajah. Acum pleacă, du-te în sat, și încă repede! au țipat la ea servitorii.

Dar Amrita nu i-a ascultat, din contră, s-a apropiat.“

Aceasta este partea preferată a Vandanei. Fiindcă nici ea n-ar fi dat un pas înapoi în fața unei asemenea nedreptăți.

„Amrita s-a dus până la cel mai mare copac, apoi l-a îmbrățișat strâns, ca și cum ar fi fost fratele sau mama ei.

– Omorâți-o! a zbierat nemilosul maharajah, sosit și el la fața locului între timp. Văzând că slujitorii nu aveau curaj, a făcut-o el însuși. Dar imediat după aceea fiecare femeie a alergat să îmbrățișeze câte un copac. Zece, cincizeci, o sută. Înfricoșătorul maharajah le-a ucis pe multe dintre ele, iar altele au început să sosească din toate colțurile regatului. Și când s-au adunat mai mult de trei sute, într-un târziu, teribilul rege și-a plecat spada și s-a întors învins în palatul său.“

LEBRIS

We know
books

– Pădurea a fost salvată mulțumită curajului Amritei Devi și al celorlalte femei, nu-i așa, Naniji?

**– Așa e, mititica mea. Curajul femeilor
nu cunoaște piedici.**

Sunt puternice, sunt *shakti*, energia feminină care generează lumile. Și tu ești femeie, să nu uiți asta niciodată.

Vandana încuviințează și se ghemuiește la pieptul bunicii, simțindu-se în siguranță ca arborii din poveste și, la un moment dat, adoarme.

Anii trec repede, Vandana crește și curând se trezește în fața primelor alegeri și a unei călătorii importante.

– Du-te, fă ce simți, i-a spus Babaji după ce a terminat liceul, iar ea, care nu a încetat niciodată să caute să-și explice lucrurile, se cufundă în fizică și pleacă la una dintre cele mai bune universități din lume, University of Guelph din Ontario, în Canada.

Babaji și Mataji („mamă“ în hindi) vor doar ce-i mai bun pentru copiii lor, pe ei nu îi interesează ca Vandana să-și găsească un soț sau o slujbă, așa cum își doresc părinții multor prietene de-ale ei.

– Vandana, vreau întotdeauna un singur lucru, îi spune Babaji, uitându-se drept în ochii ei, să fii mereu liberă și curajoasă ca Mahatma Gandhi. Să nu uiți, nu există piedici

care să nu poată fi învinse prin perseverență. Ai să încerci?

– Da, îți promit. Am să învăț tot ce e de știut, dar cu siguranță mă voi întoarce acasă.

Vreau ca toți copiii indieni să poată studia, dar, și mai mult, să poată mânca și respira aer curat. Sunt foarte multe lucruri de făcut!

răspunde ea foarte entuziasmată în vreme ce Mataji, ca să alunge puțin din tristețe, o ajută să-și pregătească geaman-tanul uriaș, plin cu haine, mirodenii, dulciuri de la bunica și fotografii de familie.

Când se întoarce acasă în vacanța de vară, Vandana își dă seama că în India lucrurile merg tot mai rău. În multe zone pădurile se micșorează. Copacii sunt doborâți pentru ca lemnul să fie vândut și să se poată facilita extragerea minereurilor din subteran. Din cauza despăduririi, viața în sate se îngreunează: din ce în ce mai multe familii sunt silite să plece în căutarea terenurilor noi, iar numărul copiilor săraci care cer de pomană crește și el. Așa că Vandana se alătură mulțimii de femei membre ale Mișcării Chipko. Ele, în amintirea Amritei Devi, îmbrățișează și azi copaci ca să îi protejeze. În cele din urmă, guvernul trebuie să le dea câștig de cauză: pădurea va fi protejată, iar locuitorilor de la sate le vor fi asigurate supraviețuirea și un trai decent.

După terminarea facultății, Vandana se specializează în fizică cuantică, știința care studiază structura invizibilă a materiei, la Centrul de Cercetare din Western Ontario.

În 1978, când se întoarce definitiv acasă, la Dehradun e mare sărbătoare: rudele și prietenii sosesc din satele vecine să o vadă, să bea cu ea *chai*, ceaiul negru și parfumat, care se bea cu lapte, și să mănânce *laddu* și scovergi.

În dimineața următoare, Vandana și Mira ies la o plimbare spre munte. O iau pe drumul care ocolește pădurea, cum făceau când erau mici, ca să caute răcoare și plante aromatice, iar Vandana vede cu ochii ei trunchiurile retezate a mii de stejari uriași. Este consecința acțiunilor întreprinse de societățile miniere, care vor să înlesnească trecerea camioanelor lor încărcate ochi cu piatră. Pentru o clipă, Vandana rămâne fără aer și abia își poate ține plânsul.

**„A sosit vremea să regăsim puterea și
curajul Amritei Devi, să încercăm
să îndreptăm puțin lucrurile“,**

își spune ea hotărâtă.

Acum Vandana lucrează la Indian Institute of Management, din Bangalore, unde face o cercetare despre daunele provocate în regiune de recenta transformare a fermelor în plantații de eucalipti. Și aici constată că, de multe ori, știința și tehnologia sunt puse în slujba unor scopuri negative. De

fapt, Banca Mondială a finanțat proiectul, descriindu-l ca unul de reîmpădurire, o acțiune pozitivă menită să readucă plantele în zone aride. Însă, în realitate, plantarea miilor de copaci din aceeași specie a sărăcit mediul natural și l-a făcut vulnerabil incendiilor. Mai mult, eucaliptii nu au fost aleși pentru că sunt potriviți aceluși loc, ei au fost preferați din considerente care țin de producția de hârtie, deci, din nou, banii au fost criteriul cel mai important.

Cu cât știe mai multe, cu atât Vandana simte că trebuie să își dedice timpul cât mai repede protecției planetei. Dar ca să o facă trebuie să fie liberă, „așa cum fusese Gandhi, care nu datora nimic nimănui“, cum spunea Babaji. Așa că își părăsește slujba și hotărăște că, de acum înainte, va fi o cercetătoare independentă, care nu se află pe ștatele de plată ale unui guvern care emite documente doar pe jumătate adevărate.

În grajdul de la ferma părinților ei înființează Research Foundation for Science and Technology, un centru de cercetare care studiază biodiversitatea – varietatea organismelor vii care populează planeta noastră – și impactul digurilor și al centralelor hidroelectrice asupra mediului.

Mai întâi se ocupă de fluviul Narmada, din India Centrală. Cursul de apă, printre cele mai sacre din țară, a fost deviat de zăgazuri și diguri pentru ca energia rezultată din forța apelor să fie folosită, iar din albia lui să poată fi extrase metale prețioase pentru industrie. Vandana și noii ei colaboratori

